

Dokument nr. 8:101

(2001-2002)

Forslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Vaggen Malvik, Kjetil Bjørklund og Bjørn Jacobsen om bedre indikatorer for energiforbruk i kommunene

Til Stortinget

Bakgrunn

Kommunene har en avgjørende rolle å spille i arbeidet for å begrense energiforbruket og få ned utslippene av klimagasser. De er selv betydelige energiforbrukere. Internasjonale studier antyder at aktiviteter som lokale myndigheter kan påvirke, genererer om lag 40 pst. av de nasjonale utslippene av klimagasser. Kommunene rår gjennom sine planverktøy over noen av de viktigste virkemidlene til å påvirke både stasjonært og mobilt energiforbruk. Gjennom frivillig samarbeid med lokalt næringsliv og innbyggere, bl.a. innenfor rammen av Lokal Agenda 21, har de egne muligheter til å redusere energiforbruket, for derigjennom å redusere utslippene av klimagasser. I St.meld. nr. 54 (2000-2001), Norsk klimapolitikk, heter det at Regjeringen vil:

- «stimulere fylkeskommuner og kommuner til å utarbeide klimaplaner og igangsette prosjekter
- styrke samordningen mellom miljø-, energi- og transportpolitikken, og synliggjøre hvordan kommunene kan delta i den nasjonale dugnaden for reduserte klimagassutslipp og videreføre arbeidet knyttet til Lokal Agenda 21
- satse på tilskudd til klimaplaner i kommuner og fylkeskommuner og lokale klimatiltak.»

Videre blir det understreket at

«Statens virkemidler er imidlertid ikke tilstrekkelige for å få en kostnadseffektiv tilpasning. Lokale myndigheter legger føringer for enkeltaktørers valg gjennom sine planprosesser, og da særlig gjennom arealplanlegging etter plan- og bygningsloven. Kommunene tar beslutninger som påvirker hva som vil være den rasjonelle infrastrukturen, og de gjør direkte valg knyttet til etablering av infrastruktur. Utbyggingsmønsteret for boliger og næringsbygg påvirker blant annet valgmulighetene når det gjelder oppvarmingsform, etterspørselen etter transport og mulighetene for å legge til rette for kollektivtransport. Kommunene har også ansvaret for virkemidler som vegprising, tilgang på parkeringsplasser, det kollektive

transporttilbudet, håndtering av avfall og vedtak om tilknytningsplikt til fjernvarmeanlegg. I tillegg har kommunene en betydelig bygningsmasse selv som de påvirker driften av.»

Mange kommuner har vist en sterk vilje til å satse på energisparing og energieffektivisering og tiltak mot klimagassutslipp. Det kommer blant annet til uttrykk i de lokale klima- og energiplanene som hittil er utarbeidet i et trettital kommuner og fylkeskommuner.

To gode eksempler på slik satsingsvilje i høyst ulike kommuner er Stavanger og Grong. Stavanger har nettopp vedtatt en klima- og energiplan der målet er å få energiforbruket ned på et nivå som hele verdens befolkning kan dele, uten å ødelegge miljøet. Den inneholder et omfattende sett av tiltak som retter seg både mot stasjonær og mobil energibruk og mot det indirekte energiforbruket som er knyttet til innbyggernes forbruk av varer og tjenester. Kommunen har allerede vist vilje til handling bl.a. ved å stille vidtgående miljøkrav til ny bebyggelse og gjennom samarbeid med næringsliv og andre aktører for å fremme sykkelbruk og bildeling. Grong har som mål å redusere energiforbruket i lokalsamfunnet med minst 30 pst. Kommunen har engasjert egen energi- og miljøkoordinator, gjennomført øøk-kurs for bedrifter, vil bygge boliger med null energiforbruk til oppvarming og har planer om fjernvarmeforsyning basert på bioenergi. Politikere og ansatte i kommunen går foran med en konkurranse om hvem som kan spare mest energi i eget hjem.

Både disse planene og annen erfaring viser imidlertid at kommunene må bygge på ufullstendige og til dels lite relevante data. En forutsetning for vellykket lokal planlegging er at en kjenner nåsituasjonen. Hvor mye energi bruker de ulike aktørene i lokalsamfunnet? Hvor store utslipp forårsaker de? Hvor store deler kan påvirkes gjennom lokale virkemidler? Uten kjennskap til dette blir målsettinger lett urealistiske,

og tiltak lite målrettede. I klimasammenheng er det viktig å ha oversikt over forbruket av så vel strøm som fossil energi, da det marginale strømforbruket hovedsakelig dekkes av fossile energikilder. Mange norske kommuner har i dag ingen samlet oversikt over sitt eget energiforbruk - verken når det gjelder strøm, fjernvarme, fyringsolje eller drivstoff.

Kommunene må i sitt miljøarbeid ha enkle og forståelige indikatorer som de kan ha som måleverdi. Formålet med indikatorer er å gi kommuner og fylkeskommuner et beslutningsgrunnlag i forbindelse med både arealplanlegging, og drift av egen virksomhet. *Indikatorene* må være enkle å tolke og formidle, og ha brukervennlighet som overordnet formål. I tillegg må brukerne tilbys (data-) verktøy hvor tekniske data enkelt kan omgjøres til anvendbar informasjon. Videre bør et slikt indikatorsett harmonisere med KOSTRA-indikatorene.

Stasjonært energiforbruk

Når det gjelder forbruk av nettbåren elektrisitet og fjernvarme i lokalsamfunnet som helhet, kan totaltall for elforbruket i dag skaffes fra netteier. Men netteierne er ikke alltid i stand til å bryte ned forbruket på et hensiktsmessig antall forbrukergrupper og med tilstrekkelig pålitelighet. De vil normalt kunne skille ut industriens forbruk, som gjerne er det kommunene har minst mulighet til å påvirke. For en vellykket planlegging er det ønskelig minst å kunne skille mellom forbruk i industri, primærnæringer, privat tjenesteyting, offentlig sektor og husholdninger. Dette fordi virkemidlene som kan brukes til å påvirke energiforbruket er forskjellige for hver av disse sektorene. Det er derfor ønskelig at netteiere med områdedekonsesjon må pålegges å registrere strøm- og fjernvarmeforbruket særskilt for hver av disse sektorene og rapportere disse opplysningene til kommunene i sitt forsyningsområde.

Forbruket av fossile energibærere i annet enn kommunal virksomhet er vesentlig vanskeligere å måle. I dag publiserer SFT i samarbeid med SSB anslag for utslipp av CO₂ på kommunenivå, som er basert på anslag over forbruket av ulike fossile energibærere. Selve forbrukstallene blir i motsetning til utslippstallene ikke publisert, men kan innhentes fra SFT på forespørsel. Det er disse utslipps- og evt. forbrukstallene de fleste kommuner som har utarbeidet klima- og energiplaner, har lagt til grunn for planene. Kvaliteten på disse anslagene kan imidlertid forbedres betydelig om en henter inn opplysninger om oppvarmingsmåten i boliger og yrkesbygg med hyppigere mellomrom, og dersom SFT og SSB i sine anslag for fossil energibruk i tjenesteytende virksomhet tar hensyn også til disse oppgavene. Fylkeskommunale og statlige virksomheter bør pålegges å gi full-

stendige oppgaver over sitt fossile energiforbruk direkte til kommunen der de er lokalisert.

Mobile kilder

SSBs og SFTs kommunevise tall for utslipp fra transportsektoren bygger hovedsakelig på trafikkteLLinger. Anslagene for vegtransport gjelder utslipp som skjer innenfor kommunens geografiske område, inkludert bl.a. gjennomgangstrafikk på riksveger. Det finnes ingen anslag for energiforbruk eller utslipp forårsaket av kjøretøy hjemmehørende i den enkelte kommunen, eller over mobile utslipp som kommunene har realistisk mulighet til å påvirke - dvs. i første rekke den lokale trafikken. Virkelig gode anslag her vil være å kreve lokale reisevaneundersøkelser. Dette bør kommuner som ønsker det, i så fall tilbys støtte til å gjennomføre. Nyttan av SFTs anslag vil imidlertid også øke for mange kommuner om det skilles mellom anslag for trafikk på riksveg og annen vegtrafikk. I noen kommuner kan dette forutsette at tallet på målepunkter der det gjennomføres automatiske trafikkteLLinger økes noe. Dette må i tilfelle Vegdirektoratet sørge for. En annen mulighet for å styrke datamaterialet, er å utvide SSBs undersøkelse om eie og bruk av personbil til å omfatte flere spurte i små kommuner. I tillegg kan man også vurdere å pålegge forsikringsselskapene å lage en årlig oversikt over kjørelengde for forsikrede biler fordelt kommunevise.

Reduksjon i utslipp av klimagasser er økonomisk lønnsomt

Den samlede effekten dette kan ha på utslipp av klimagasser er naturlig nok vanskelig å beregne, i og med at det vil avhenge av hvordan et forbedret datamateriale rent faktisk blir benyttet. Det er derfor i denne sammenhengen viktig at kommunene får støtte til utvikling av tiltaksrettede klimahandlingsplaner på lokalt og regionalt nivå samt tilbud om delfinansiering av tiltak som reduserer utslipp.

Formålet med å innføre bedre indikatorer er å gjøre det mulig for kommunene å tenke mer langsiktig i forhold til energiplanleggingen som et virkemiddel for å redusere utslipp av klimagasser. Et forbedret datamateriale og bedre rapporteringsrutiner og -muligheter vil være i kommunenes egen interesse, fordi det vil gjøre det enklere for kommunene selv å spare energi. I tillegg til et bedre miljø lokalt, gir dette også muligheter for en økonomisk gevinst for kommunene (jf. eksemplet fra Stavanger). Potensielt vil derfor kommunesektoren være en viktig bidragsyter til at Norge som nasjon klarer å oppfylle kravene i Kyoto-protokollen.

Forslag

På bakgrunn av dette blir det fremmet følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med et forslag om at ulike offentlige etater, kommuner og nettselskaper må rapportere sitt energiforbruk fordelt på energikilde og forbrukergruppe slik at datagrunnlaget gjør det mulig å jobbe mer systematisk med å redusere energiforbruket generelt,
2. Stortinget ber Regjeringen sikre at det utvikles relevante indikatorer som har hensynet til brukerne som overordnet formål, og at disse indikatorene samtidig integreres i KOSTRA-systemet.

for gjennom dette å redusere framtidige energikostnader, samt utslippene av klimagasser, lokal luftforurensning og andre miljøproblemer. I tillegg må det legges til rette for en økonomisk kompensasjon til kommunene for dette merarbeidet.

20. mars 2002